

(Starogrška lirika, Ljubljana 1984). Po zunanji shemi in strukturi so si te antologije več ali manj podobne: začno se s Kalinom in Tirtajem, zaključujejo se navadno s Pindarom, vmes pa se zvrstijo metrični in lirični žanri od raznih vrst elegije (bojna, sentimentalna, politična, filozofska, gnomična) in jambografije do eolske, anakreontske in zbarske lirike. Tudi kanon pesnikov, ki nastopajo v teh antologijah, se več ali manj ponavlja.

Naj takoj zapišemo, da se pričujoča antologija — njena zamisel izvira nedvomno od Viktorja Jarha, zato jo bom označil kar kot „Jarhovo“ antologijo — v marsičem razlikuje od te standardne sheme. Če primerjamo npr. Jarhovo antologijo z že omenjeno Sovretovo, opazimo, da zajema — kljub skromnejšemu zunanjemu obsegu — sedem pesnikov več: to so Asios, Demodokos, Hiparhos, Ion, Fojniks, zraven pa še dramska pesnika Ajshil (z dvema epitafoma) in Frinih (z enim, sicer zelo znanim in pogosto citiranim fragmentom). Tudi razpored je drugačen, ni tako togo ejdografski, ampak upošteva bolj kronološko razvojni vidik: veriga elegičnih pesnikov je takoj po Tirtaju pretrgana z Arhilohom, kar je seveda veliko bolj naravno. Od zbarskih pesnikov sta predstavljena le Ibikos in Simonides, odsotna pa so nekatera največja imena kot Alkman, Stezihoros, Bakhilides in celo Pindar, s čimer je seveda podoba arhaične grške lirike močno okrnjena. Morda izdajatelj Pindara ne šteje več v arhaično obdobje; toda potem nam postane nerazumljivo, kako da je tu navzoča Pindarova sodobnica Korina in celo še nekateri poznejši pesniki, kot sta npr. Ion in Fojniks. Po drugi strani pa so pesniki, ki so zajeti v antologiji, pogosto predstavljeni z nekonvencionalnimi fragmenti, upoštevana pa so tudi najnovejše papirusne najdbe, tako npr. pri Arhilohu znameniti kölnski papirus, objavljen leta 1974.

Največjo vrednost te žepne knjižice predstavlja uvod izpod peresa enega najboljših poznavalcev, Viktorja Jarha. Tu je na dobrih petdesetih straneh razgrnjena vsa široka paleta problemov v zvezi z arhaično grško liriko: vprašanja njene družbene pogojenosti in razslojenosti, vprašanja v zvezi z nastankom in razvojem posameznih metričnih obrazcev, razmerje med ustnim izročilom, pevnim značajem, glasbeno spremljavo in pismenim zapisom pesemskih besedil, stilna sredstva in poetična struktura, raznovrstnost liričnih žanrov, razmerje do homerske epike in ljudskega pesništva, razčlenitev psiholoških komponent, med drugim tudi zanimiva opažanja v zvezi s kočljivim vprašanjem homoseksualnosti itd.

Od istega avtorja izvirajo po vsej verjetnosti — čeprav to ni nikjer izrecno zapisano — tudi skrajno ekonomične opombe, skržene na neizogibni minimum, pa vendar vsebinsko izredno bogate, zlasti v lapidarnih uvodnih predstavitvah 24 pesnikov, ki so v antologijo vključeni.

Zares, kot pove naslov, „božanski odmev“ starogrške flavte in harfe. Škoda le, da te božanske melodije odmevajo na tako neuglednem papirju.

K. Gantar

Primljeno 26. II 1987.

Filozofska fakulteta, Ljubljana.

SENOFONTE, *Le Tavole di Licurgo*. A cura di Gian Franco Gianotti. Con una nota di Luciano Canfora. La memoria vol. 112. Palermo, Sellerio editore, 1985, 93 str.

Med Ksenofontovimi spisi je „Špartanska ustava“ (*Lakedaimonion politeia*) eden najmanj znanih in najmanj branih. In vendar je to izredno dragocen dokument za poznavanje Šparte, njene državne in družbene ureditve, ki pomeni tako po strogi domišljensosti notranje strukture kakor tudi po svoji dolgotrajni obstojnosti edinstven fenomen v pisnem in naglo se spreminjajočem mozaiku grških polis. Če upoštevamo, kako pomembno vlogo je Šparta odigrala ne samo v političnem, temveč tudi v kulturnem življenju stare Grčije, se lahko samo čudimo brezbriznosti, ki jo kažejo filologi nasproti temu privlačnemu in bogato dokumentiranemu pričevanju Ksenofontovega špartanofilstva. Prepričljiv dokaz te brezbriznosti je npr. dejstvo,

da se spis skoraj ne prevaja v moderne jezike. Presenetljiva je npr. ugotovitevna zavihkih te knjige, da je to sploh prvi prevod tega spisa v italijanščino!

Gianottijev prevod je izredno gladek in precizen, veliko točnejši kot npr. angleški prevod E. C. Marchanta v Loeb Classical Library (1925). Prevajalec je napisal tudi izčrpno spremno besedo, v kateri s stvarnimi podatki osvetljuje osnovne značilnosti Likurgove zakonodaje in špartanske ustave, predvsem načelo enakosti med svobodnimi državljani, ob katerem so se navdihovali celo še ideologi francoske revolucije. Izredno instruktivna so avtorjeva izvajanja o piramidalni strukturi špartanske družbe in oblasti, o številčnih razmerjih med posameznimi plastmi špartanskega prebivalstva, predvsem pa o bogatem kulturnem življenju, o razcvetu zbarske lirike, o zakoreninjenosti filozofiranja v Šparti itd. Ob vsem tem nam postanejo tudi razumljivejše filošpartanske simpatije nekaterih pripadnikov Sokratovega kroga (Ksenofon, Kritias, deloma tudi Platon in Aristoteles).

Spričo tako poglobljenega uvoda lahko samo obžalujemo, da nimamo pred sabo dvojezične izdaje, ampak se moramo zadovoljiti samo z italijanskim prevodom. To tem bolj, ker v skopih opombah, ki jih je prevajalec dodal, razpravlja v bistvu samo o nekaterih tekstnokritičnih vprašanjih, ki si jih brez navzočnosti celovitega grškega besedila pogosto ne moremo prav razložiti.

K. Gantar

Filozofska fakulteta, Ljubljana

Primljeno 26. II 1987.

ERICH POTZ, *Claudian — Kommentar zu De raptu Proserpinae Buch I. Dissertationen der Karl-Franzens-Universität Graz 65. Graz 1985. 171 str.*

Malokateri antični pesnik je že za življenja užil toliko slave kot Klavdijan: kot je znano, sta mu Arkadij in Honorij še živemu leta 400 dala postaviti bronast kip na Trajanovem Forumu, *felicissimi ac doctissimi imperatores praegloriosissimo poetarum*; in grški napis na podstavku tega kipa nam pove, da je pesnik združeval v sebi Vergilijevega duha in Homerjevo Muzo.

Toda malokateri antični pesnik je v naslednjih stoletjih tako zelo zatopil v pozabo kot ravno Klavdijan. Niti ga niso šteli za klasika, ki bi ga prebiral v šolah, niti nam niso znani kaki omembe vredni poetični prevodi njegovih pesnitev v tuje jezike. Niti ni imel kakega večjega vpliva na poznejše pesnike in umetnike, čeprav npr. Budimir in Flašar ne izključujeta možnosti, da je Klavdijanov ep „O ugrabitvi Proserpine“ vplival na Gunduličevo dramo „Proserpina ugrabljena“ (ok. 1600). Toda v glavnem je interes zanj ostal — in ostaja še danes — omejen na ozek krog poklicnih filologov. In vendar gre za pesnika velikega formata, vrednega branja, pogloblitve in zanimanja, čeprav je seveda slava, ki so mu jo izkazovali sodobniki, vendarle nekoliko pretirana.

Zato je tem bolj razveseljivo, da so v zadnjih letih pokazali za tega prezrtega pesnika precej zanimanja naši avstrijski sosedje. Tako je npr. I. 1975 graški profesor Franz Ferdinand Schwarz v časopisu *Litterae Latinae* objavil posrečen izbor devetih najlepših odlomkov iz Klavdijanovega najobsežnejšega dela, epa „O ugrabitvi Proserpine“, ki mu je napisal tudi zgoščeno, pa izredno prodorno in izvrjno spremno besedo ter dodal izčrpne opombe, ki kljub omejenemu prostoru in na videz šolskemu značaju odpirajo nove poglede na interpretacijo Klavdijanove pesnitve. Žal je ta Schwarzov tehtni prispevek zaradi omejene naklade omenjenega časopisa ostal skoraj neopažen.

Obsežnejše interpretacije Klavdijanovega epa se je nato lotil Schwarzov učenec Erich Potz, ki je napisal komentar k I. knjigi Klavdijanove pesnitve. Gre za doktorsko disertacijo, ki vsebuje najprej prevod I. knjige — žal ostaja tudi ta prevod zgolj na ravni filološke zvestobe in si s tem že vnaprej zapre možnost, da bi zbudil širši interes za poezijo rimskega pesnika.

Vsebinsko najbogatejši del disertacije predstavlja uvod, in sicer tisti del uvoda, kjer avtor razpravlja o zgradbi in intenciji Klavdijanove pesnitve (str. 18—34). Tu nam z izredno zanimivih zornih kotov odpre vpogled v skrbno pretehtano kompo-